

Düýp ýapynja şudur

Category: Kitapcy, Medisina, Nukdaýnazar, Psihologiýa

написано kitapcy | 24 января, 2025

Düýp ýapynja şudur DÜÝP ÝAPYNJA ŞUDUR

Başy ýapynjaly psiholog bolup bilermi ýa bilmez?

Prezident başlyklaýyn bu çekişmä girmedik galmady.

Kimler nämeleri diýdi, diýilmedik zat galmady...

Başýapynja bolmazdan ýurduň üns merkezine başga meseläni goýmak mümkin däl! Ýogsam bolmasa şol günlerde mediýada kiçiräk bir habar bardy:

«- Ençeme ýyl bäri «bagtlylygyň gormony» diýip bilýän serotoniýamyzyň beýnindäki kemçiliginiň depressiýa bilen baglanşygyň ýokdugy ýüze çykdy. Bu bolsa «biderek ýere antidepressiýa dermanlaryny ulanýarmykak?» diýen sowaly öňe çykardy».

Bu habar boýunça ýeke gezegem pikir alyşan bolmady. Men şuny magat bilýän: saglygy goraýyş we däri-derman temalaryna «ylym» öwüşginj berilýär we hiç gürrüňi etdirilmeýär!

«Gara guty. Ýüzleşme wagty» kitabymyň elli bir sahypasyny antidepressiýa dermanlary temasya aýyrdym.

Maňa hüjüm etmedik tanymal psiholog we psihiatr galmady. Ýogsam bolmasa men dünýäde dowam edip duran jedelli gürrüňleri ýazypdym. Bir mysal bereýin:

Professor Irwing Kirş. Garward uniwersitetiniň medisina fakultetiniň mugallymy... Psihologiýa boýunça ýörite hünärmen... Antidepression dermanlar boýunça ylmy-barlag işlerini alyp barýar...

Uniwersitetiň “Plasebo işleri we terapewtik garşylaşma programmasy» ylmy-barlag işlerini alyp barýar. 2009-njy ýylda ýazan “The Emperor’s New Drugs” («Новое лекарство короля») kitabynda şeýle diýdi:

“- Antidepressiýa dermanlaryndan peýdalanylmagy depressiýanyň soňky ýyllarda gaýtalanma howpuny 113-280% artdyrýar. Dört-sekiz hepde ýaly gysga wagtlaýyn ulanmalarda hem depressiýa muny gaýtalaýar. Günümüzde depressiýanyň duş gelme ýygylgynyň iň düýpli sebäpleriniň biri-de antidepressiýa dermanlarynyň ulanylmagydyr! Çünki derman içeniňiz bilen depressiýadan dynyp bolmaýar...»

Diňe bulam däl:

• **YLMY-BARLAG IŞLERI ÇAP EDILMEDI!**

Professor Irwing Kirş ABŞ-nyň Azyk we serman serişdeleri uprawleniýesinden (FDA) berilýän maglumatlary öwrenende, durmuşynyň iň uly sýurpizine duşandygyny mälim etdi:

– Antidepressiýalar boýunça geçirilen ylmy-barlag işleriniň kyrk prosenti çap edilenok...

– Çap edilmedik işlerde antidepressiýalaryň 88%-niň depressiýanyň bejergisine düýpli peýda etmeýändigini görkezilýär...

Beterinden beteri bar:

– Depressiýa garşy dermanlar 24 ýaşa ýetmedik ýaşlarda we çagalarda öz janyna kast etme howpuny 62%, uly ýaşlylaryň arasynda ysmaz howpuny 50-60%, göwreliligiň ilkinji üç aýyndaky ulanyşda bolsa aýal-gyzlaryň otistik bäbek dogurma howpuny 280% artdyrýardy. Aýratynam ölümler boýunça statistika hem ep-esli goşandy bardy...

Bu ylmy-barlag işlerini geçiren professor Kirşe baýraklar berildimi? Ýok. Gaýtam onuň garşysyna şobada garalama kampaniýasy başlady.

Myjabatçylykly propagandanın başynda ABŞ-nyň Psihatriýa soýuzynyň başlygy, professor Jeffri Alan Liberman bardy.

Şeýle-de, Liberman Döwlet Ylymlar akademiýasynyň Medisina institutynyň, ABŞ-nyň Ylmy ösüş jemgyýetiniň, FDA-nyň Geňeşiniň agzasydy.

Ýokary okuw jaýlarynda onuň ýazan «Psihatriýa», «Şizofreniýanyň köptaraply seredilşi», «Psihiatriýa dermanlary we ahlak düşünjesi» ýaly sekiz kitaby okuw gollanmasy hökmünde okadylýardy. «Psihiatrik barlag. Adam predmetlerini goramak boýunça gollanma jübi kitaby» ýaly işlerine hemişe

salgylanylyp gelindi. (Gollanmasy şu kitaplar bolanlaryň «Gara guty» kitaby my keseklemeleri tötänlik däl.)

Professor Liberman şeýle diýdi:

«- Kirş ideologik we ynanmazçylykly nukdaýnazardan seredýär. Pikirlerini ideologik taýdan berkitmek üçin analiz ýöredýär we düşündirýär. Bu nukdaýnazar tarapgöý we adamlara zyýanlydyr! Gelen ýalňyş netijesi depressiýadan kösenýän we antidepressiýa dermanlaryndan haýyr tapýan adamlara zyýan bermegi mümkin.»

Professor Liebermanyň «Wall Street Journal», JAMA» ýaly medisina žurnallarynda derman öndüriji şereketler bilen ýakyn gatnaşygynyň bardygyny görkezýän habarlardyr makalalar çykdy! Ol medisanyň sesi däl-de, global derman şereketleriniň aýakçysydy.

Bu ýöne bir mysal...

• BEÝNINI ÖLDÜRMEK

Antidepressiýa dermanlary beýnä täsir etmäge ukyply. Beýnini problemanyň çeşmesi hökmünde görýär. Şonuň üçinem ony «ýola getirmek» isleýär!

50-nji ýyllaryň başlarynda tapylan “Imipramin” antidepressiýa dermany wagtyň geçmegi bilen köpeldi. “Prozac” ýaly antidepressiýalaryň 90%-i 80-nji ýyllarda ilkinji gezek satuwa çykarylady. Bu döwür derman öndüriji şereketleriň dünýä açylma müddetidi. Neoliberalizm jahana ýaýylanda derman gutujyklarynda antidepressiýalar bardy...

Araňyzda şol dermanlardan içmedigiňiz barmy? Çaga, ýetgingjek diýenoklar, zol şu dermanlary ýazyp berýärler...

Türk beýnisini şu dermanlar gurşap aldy:

2003-nji ýylda 14 million guty antidepressiýa dermanlary sarp edilen bolsa, bu görkeziji 2010-njy ýylda 34 million gutyn 2015-nji ýylda 43.5 million guty, 2018-nji ýylda 55 million guty antidepressiýa dermanlary satyldy.

Hawa, global şereketleriň beýnä “format” atýandyklarynyň gürrüňini hiç edemzok.

Günbatarda «Pfizer»-dan «GSK»-ä çenli global derman öndüriji şereketleriniň üstünden bu dermanlar sebäpli münlerçe arz-

şikayətlər boldy. Türkiyə bolsa bu «ýapynjany» hiç serpäýenok. Nädip serpilsin, derman öndüriji şereketleriň sponsorlyk edýän «ylmy» žurnallar çykarylýar, «ylmy öňe tutýas» diýýän tebipler soýuzynyň ýolbaşçylary poliklinikalarda depressiýa dermanlaryny ulanmagy maslahat berýär!

Siz bolsa çekeleşiş-de oturyň:

Başy ýapynjaly psiholog bolup bilermi ýa bilmez?

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 19.08.2022 ý. Medisina